

Днес няма много държави в Европа, както България, в чието начало да е тъй отдалечено по време. Може би именно затова сега, пред прага на 1300-годишнината на Българската държава, чувствуваме неудържима вътрешна необходимост да се обърнем назад, да се вгледаме в своите най-древни национални корени. И мисълта ни лети на северозток, отвъд Дунава. Там, около 660-та г., на кои препуска юпоща, преопределя да стане Първия. Едва когато навършва 37-годишна възраст, този трети Кубратов син обединява прабългарите със славяните и създава България. Цели 61 години той управлява с мъдрост и мощ, с прозорливост и дальновидност. Затова Аспарух днес е име-легенда, имесимвол.

Има нещо символично и в това, че в Русе като начало на забележителния Международен фестивал „Мартенски музикални дни“ чухме премиерата на операта „Аспарух“ от Александър Райчев.

Някак свикнахме да гледаме на многобройните национални и международни фестивали, прегледи и премиери на български композиции като на нещо съвсем естествено в ежедневието на про-

живянето се с многовековните си музикални традиции социалистическа България. А понякога неволно употребяваме изрази „музикален празник“ за по-скоро деликатно „музикално удоволствие“. Новата българска опера „Аспарух“ обаче е истински, голям, въздуващ празник не само за автора и изпълнителя колектив на Русенската народна опера, не само за „Мартенските музикални дни“. Тя е събитие в националния ни музикален живот, явление в музикалната ни летопис, етап в 80-годишно-

гяването на народа, за ролята на неговия вожд, за жертването на личното шастие в името на народното благоденствие, прогреса и мира. „Въраи с хората си неотлъчно, тогава няма да срещнеш!“ — чуваме със стериорефекти мъдрия съвет на Кубрат, който се присъзва на Аспарух. Но езическото божество Тангра иска жертва, за да преусее делото на хая Аспарух. И той жертва най-свидното, жена си Ахнора, която с още по-анушителна сила от Жана д'Арк изгаря на кладата, за да се

метават лесно чрез определени „лаймотиви“, често умело вариирани според психологическата ситуация. Прекрасни са епичните хорове. Симфонично изградена оркестрация също свидетелства за рядкото композиционно майсторство на плодотворния автор. Колко „прабългарски“ звучи например ритмично извънредно интересното въведение към II картина. Типично за тази творба и ново в българското оперно творчество е метафоричното възвисяване на главните герои Аспарух и Ахнора до свръхчовещи, сякаш полубогове. Те не отстъпват по своята мощ и мъдрост, по силното си излъчване и благородството си на божествата от музикалните драми на Вагнер. А жреца Батбай въздейства по добно на жреца Заратро от Моцартовата опера „Вълшебна флейта“.

Тук за съжаление не е възможно да се изтъкнат постиженията на всички, осъществили премиерата. Очевидни бяха тяхната любов, всеотдайността и старанието им да се даде максимумът. Всички певци трябва да бъдат специално похвалени за неособено ясно дикция, тъй необходимата особено при исторически опери. Стефан Димитров сякаш бе слепалят от портрета на Борис Ангелушев внушителен хая Аспарух. Вокално и сценично той ще остане незабравим. М. Венциславова, А. Атанасов, В. Мирчева, Ив. Добрев, Ив. Дяков, Н. Абаджимаринов и др. изградиха внушителни образи. Диригентът-постановчик Ромео Райчев и оркестърът, диригентката на хора Т. Сидова и хористите, режисьорът А. Гергев, либретистът Н. Гуринов, сценографът Д. Иванов, художникът на костюмите Н. Кавалджиева и хореографът Ас. Гаврилов — всички допринесоха за раждането на тази оперна творба, която с нетърпение ще очакваме и на софийска сцена. Избяването на известна статичност в някои моменти и още пояркото актьорско присъствие (отлично например при Ст. Димитров и В. Мирчева) на всички певци без съмнение ще се слеят още повече с творческия замисъл на винаги тъй динамичния в живота и тъй искрения в музиката си Ал. Райчев. Неговата „устремност“ почувствувахме и в прекрасния хор „Напред“, който не плакатно, а дълбоко прочувствено сякаш символизира тридесетото: минало — настояще — бъдеще на България в навечерието на нейния 14 век.

ВЕЛИКОТО НАЧАЛО

то ни българско оперно творчество.

Отличният професионалист, дълбоко емоционалният и искрен творец, пламенният патриот и общественик Ал. Райчев поднесе на родината си забележителен дар, премислен със сърцето и почувствуван с ума. Това не е поредна композиция с конюнктурно посвещение „в чест на...“. В тази героико-романтична опера е очертана историческата проекция на вечните проблеми за силно

постави именно великото начало на славяно-българската държава.

Музиката на Александър Райчев е ярка, силно въздействуваща, оригинална, безсамоцелни експерименти. Удивителна е мелодичната му инвенция! Избягат е всякаква натурализъм. Често се борави със символи, които се връзват в съзнанието на публиката. Музикалните характеристики на отделните герои са майсторски и пестеливо изградени; те се запа-

